

Микола І. Мурашко, Світлана О. Назарко
ВІРТУАЛІЗАЦІЯ РИНКУ ОСВІТЯНСЬКИХ ПОСЛУГ

У статті з'ясовано сутність та особливості віртуалізації вищої освіти в контексті глобалізації. Досліджено інформаційно-комунікаційні технології, які реально використовуються у вищій освіті на даний час, а також їх вплив на якість підготовки фахівців.

Ключові слова: віртуалізація освіти; Інтернет; дистанційне навчання; інноваційний розвиток; вища освіта; глобалізація.

Рис. 1. Літ. 10.

Николай И. Мурашко, Светлана А. Назарко
ВИРТУАЛИЗАЦИЯ РЫНКА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ

В статье раскрыты сущность и особенности виртуализации высшего образования в контексте глобализации. Исследованы информационно-коммуникационные технологии, которые реально используются в высшем образовании в настоящее время, а также их влияние на качество подготовки специалистов.

Ключевые слова: виртуализация образования; Интернет; дистанционное обучение; инновационное развитие; высшее образование; глобализация.

Mykola I. Murashko¹, Svitlana O. Nazarko²
VIRTUALIZATION OF EDUCATIONAL SERVICES MARKET

The article reveals the essence the features and of higher education virtualization in the global context. Information and communication technologies actually used in higher education nowadays have been studied, the impact they have on the quality of professional training is discussed.

Keywords: virtualization of education; Internet; distance learning; innovative development; higher education; globalization.

Постановка проблеми. Можна з впевненістю стверджувати, що той, хто володіє сучасними інфокомунікаціями, володіє світом.

Поширення наукового знання в інформаційно-комунікаційному просторі відбувається з використанням різноманітних форм. При цьому розробники освітніх та наукових продуктів тепер одночасно стають їх розповсюджувачами. У цих умовах навчальний процес у вищих навчальних закладах перетворюється на інфокомунікаційний, який вимагає застосування сучасних технологій. Особливий вимір інфокомунікаційної трансформації вищої освіти пов'язано з віртуалізацією. Це процес втрати матеріальної «відчутності», предметності, емпіричності і переходу в електронно-цифрову-медійну-комунікаційну форму.

В Україні питаннями віртуалізації займаються переважно лише філософи та соціологи. Множинність існуючих уявлень про феномен віртуальності, фрагментарність його дослідження, відсутність системності і цілісності в педагогічному та методичному осмисленні й практичному застосуванні, призводить до необхідності його послідовного і систематичного аналізу, особливо в контексті віртуалізації ринку освітніх послуг. Саме ці обставини обумовлюють необхідність акцентувати увагу на освітній компоненті віртуалізації.

¹ Chernihiv Institute of the Inter-Regional Academy of Personnel Management, Ukraine.

² Chernihiv Institute of the Inter-Regional Academy of Personnel Management, Ukraine.

Аналіз досліджень і публікацій, невирішені частини проблеми. Дослідженню інноваційних аспектів розвитку вищої освіти приділяли увагу В. Андрущенко [1], М. Згуровський [4], І. Каленюк [5], С. Серебрянський [7], Ю. Сухарніков [8], Л. Хмелевська [9] та ін. Науковці підкреслюють необхідність реформування вищої освіти й акцентують увагу на підпорядкуванні змін вимогам інформаційного суспільства.

Проблеми глобальної вищої освіти та існування глобального комунікативного простору зумовлюють осмислення тенденцій віртуалізації освіти. Це досліджують такі вчені, як: І. Гладкий [2], М. Двас [3], С. Муханова [6], С. Сисоева [10].

Незважаючи на значну кількість робіт, присвячених інноваційному розвитку вищої освіти, недостатня увага приділяється дослідженню стану віртуалізації освітянської сфери в умовах глобалізації.

Метою дослідження є: виявити недоліки й переваги віртуалізації ринку освітянських послуг в умовах зміни глобального контексту та дати оцінку новій моделі навчання в режимі реального часу, яка забезпечує більшу ефективність і гнучкість.

Основні результати дослідження. Теорія віртуальності розглядає її як деяку загальну характеристику самої реальності з точки зору її структури і безперервного характеру такої структури, тобто континууму. Дослідники справедливо відзначають, що досягнення в економіці, політиці, науці та інших сферах все більше залежать від образів, аніж від реальних вчинків і речей. Іншими словами, сучасне людство активно формує навколо себе новий, ілюзорний світ символів, який існує паралельно з реальним фізичним світом і стає такою самою частиною буття, як і фізична реальність [4].

Нинішній вищий навчальний заклад України вже не в змозі оперативно змінювати навчальні курси, швидко реагувати на зміну запитів споживачів освітянських послуг. Зникає поняття циклічності навчання: вступити в деякі вищі навчальні заклади можна будь-якого дня. Замість факультету тепер є список курсів, необхідних для здобуття кваліфікації, університет стає глобальною організацією, а в центрі безпосереднього освітянського процесу вже не викладач, який збирає навколо себе аудиторію, а студент, якого обслуговують викладачі.

Тому майже кожен університет сьогодні знайшов можливості для експериментів в області віртуальної освіти. Деякими з них рухає бажання підвищити якість навчання, інші намагаються знайти нові економічно ефективні способи залучення студентів. Віртуалізація освіти передбачає передачу знань за допомогою технічних середовищ-медіаторів (Інтернет-платформи дистанційного навчання, мультимедійні засоби та інші форми інформаційних і комунікаційних технологій тощо). Студенти та викладачі не взаємодіють в єдиній географічній точці, їх спілкування розділене в просторі.

Однак, прийняття нових середовищ і засобів комунікації відбувається повільно і нерівномірно. Далеко не одразу викладачі і студенти можуть звикнути до географічної віддаленості один від одного, не одразу можуть адаптуватися до умов теле-конференцій та скайп-консультацій.

Основними недоліками впровадження різних форм віртуалізації освітянських послуг є:

- низький рівень комп'ютеризації навчальних закладів та потенційних споживачів послуг;
- мала кількість та низька якість навчальних віртуальних програм;
- відсутність системного впливу віртуалізації на процес засвоєння віртуальної інформації;
- недостатність наукових наробок та кадрів з віртуалізації освітянських послуг;
- ігнорування можливості удосконалення учбового процесу через його віртуалізацію;
- відсутність вагомих мотиваційних важелів щодо організації якісного процесу віртуалізації освітянських послуг;
- низьке фінансове забезпечення складових процесу віртуалізації;
- відсутність стратегії віртуалізації освітянських послуг.

У той же час слід зазначити, що процес віртуалізації ринку освітянських послуг набирає силу. Він аж ніяк не замінює традиційні форми роботи в звичайному середовищі очної взаємодії, але підвищує його ефективність і адаптивність до нових умов. Процес віртуалізації ринку освітянських послуг включає наступні складові (рис. 1).

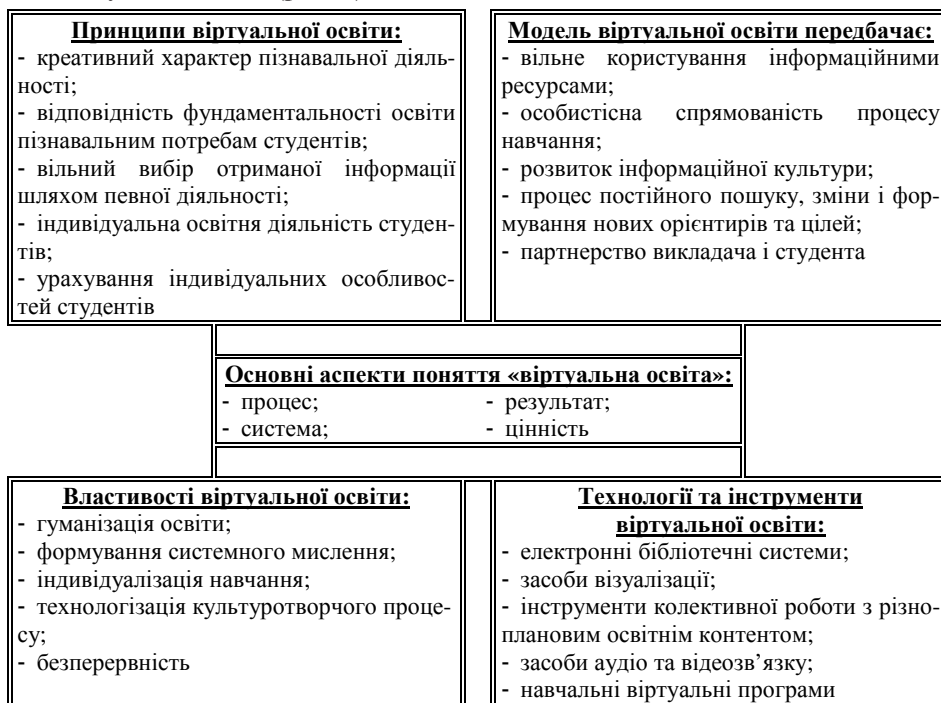

Рис. 1. Складові віртуальної освіти, авторська розробка

За рівнем використання систем віртуальної освіти в Україні можна виділити три напрями.

Вищі навчальні заклади, вся робота яких будується виключно на Інтернет-технологіях. Через всесвітню мережу здійснюється все: вибір навчального курсу, його оплата, заняття зі студентами, передача контрольних завдань та їх перевірка, здача проміжних і підсумкових іспитів тощо. Це віртуальні університети, які знаходяться на початковій стадії активного впровадження, але їх переваги безумовні.

Найбільш численний напрямок складають вищі навчальні заклади, які об'єднують різні традиційні форми денної і дистанційної освіти з технологічними Інтернет-нововведеннями. Наприклад, деякі вищі навчальні заклади переводять частину своїх навчальних курсів у віртуальну форму, а саме, створюють лінгафонні класи для навчання іноземних мов без викладача тощо, але не відмовляються від практики проведення очних екзаменаційних сесій. Таким чином, комп'ютеризація охоплює тільки частину освітнього процесу.

І нарешті, вищі навчальні заклади, для яких Інтернет виступає лише внутрішнім комунікаційним середовищем. Вони створюють сайти-візитки для реклами ВНЗ, що сама по собі не несе ніякого навчального навантаження, оскільки на них розміщують інформацію про навчальні програми (плани), семінари, розклад студентських занять, університетські новини, фотографії тощо.

Позитивними сторонами віртуалізації навчального процесу є наступні:

- підвищення ефективності навчального процесу за рахунок інтенсифікації процесу пізнання;
- підвищення ефективності міжособистісних комунікацій та суттєве збільшення їх обсягу;
- більш якісне та швидке отримання необхідної інформації;
- можливість налагодження процесу якісної імітації середовища для відпрацювання професійних навичок;
- індивідуалізація процесу засвоєння необхідного обсягу професійної інформації;
- суттєве прискорення процесу адаптації до вимог нового робочого місця;
- формування нової інформаційної культури в контексті розвитку культури самостійного пошуку та сприйняття інформації.

Динамічний розвиток інформаційних комп'ютерних технологій потребує кадрів нового рівня, здатних швидко адаптуватись до бізнес-середовища, відповідно широке впровадження ІКТ, формування розгалуженої індустрії електронних інформаційних ресурсів висувають підвищені вимоги до вищої освіти.

І роботодавці, і освітяни розуміють: ринки праці та освітянських послуг потребують гармонізації – за кількістю і якістю підготовки фахівців.

На перший план у здобутті ґрунтовних знань виходить саме бізнес-чинник. Професійна підготовка студентів – в ідеальному варіанті – має максимально повно гармонізувати навчальний процес, наукові досягнення і потреби ринку. Безумовно, зміст та якість вищої освіти залежать від рівня впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Українські бізнес-структури усвідомили необхідність поліпшення вищої освіти. Але роботодавці ще

не готові взяти на себе відповідальність за участь у процесі підготовки фахівців.

Тому посилення уваги до якості вищої освіти, впровадження новітніх інноваційних методів формування нових знань є одним з головних завдань освітянської галузі.

Для підвищення якості надання освітніх послуг за допомогою процесів віртуалізації необхідно:

- забезпечити відкритість віртуальних ресурсів;
- розширити мережу навчальних проектів;
- забезпечити учасників освітніх послуг сучасною комп'ютерною технікою та програмами;
- створити систему мотивації науково-педагогічних кадрів до впровадження методів віртуалізації навчального процесу;
- забезпечити створення та впровадження сучасних віртуалізаційних комп'ютерних програм, які формують окремі професійні навички майбутніх фахівців;
- забезпечити визначення за допомогою комп'ютерних програм схильностей та здібностей майбутніх абітурієнтів та налагодження відповідної профорієнтаційної роботи з ними тощо.

Визначений, далеко не повний перелік заходів дозволить підняти рівень якості освітянських послуг та зменшити дисбаланс між попитом та пропозицією на ринку праці.

Висновок. Всі аспекти даного тренду, зважаючи на переваги і інноваційність, є кількісним розвитком наукових і навчальних комунікацій. Вони вже в середньостроковій перспективі дадуть змогу забезпечити якісну професійну орієнтацію на початковій стадії навчання у вищій школі та в подальшому задовольняти потреби ринку в відповідних фахівцях.

1. Андрущенко В. Проблема входження української університетської освіти в європейський освітній простір // Рідна школа. – 2012. – №1–2. – С. 3–8.

2. Гладкий І.П. Розвиток інформаційно-освітніх ресурсів університету // Дистанційна освіта України – 2013. Інформаційне освітнє середовище у системі дистанційного навчання в закладах освіти: інноваційні та психолого-педагогічні аспекти: Збірник наук. праць ХНАДУ. – Харків, 2013. – С. 37–42.

3. Двас М. Освіта через Інтернет // uk.mystic-news.com.

4. Доповідь ректора НТУУ «КПІ» академіка НАН України М.З. Згуровського на сесії науково-педагогічних працівників 28 серпня 2014 року // kpi.ua.

5. Каленюк І.С. Розвиток вищої освіти та економіка знань: Монографія. – К.: Знання, 2012. – 343 с.

6. Муханова С.А. Роль цифрових ресурсів в формуванні інформаційного пространства системи образования // Телематика-2010: Труды XVII Всерос. науч.-метод. конф.: В 2 т. – СПб.: ИТМО, 2010. – Т. 1. – С. 220–222.

7. Серебрянський С. Стратегічні аспекти розвитку освіти в умовах інтеграції України в Європейський освітній простір // Вища школа. – 2013. – №4. – С. 7–14.

8. Сухарніков Ю. Проблема забезпечення інтероперабельності ринку праці та сфери освіти // Вища школа. – 2013. – №9. – С. 30–60.

9. Хмелевська Л.П. Створення концепції інноваційної освіти як основи подальшого економічного розвитку держави // Вісник КНУТД. – 2012. – №4: Тем. вип. – С. 126–132.

10. Sysioieva, S. The concepts: interactive learning for adult learners // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2013. – №3–4. – С. 55–59.

Стаття надійшла до редакції 12.01.2015.